

OSÍDLENIE SLOVENSKA NEMECKÝM OBYVATELSTVOM

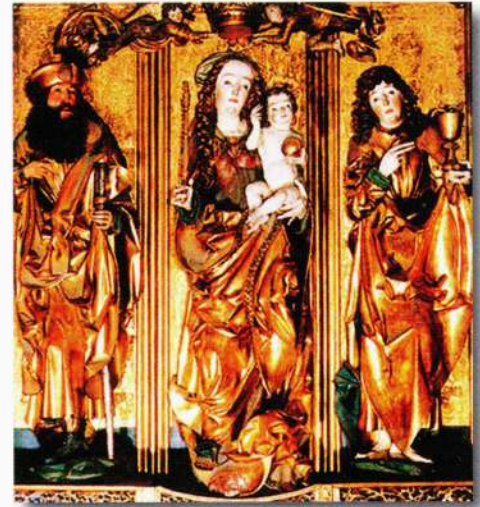
VÝCHODNÉ SLOVENSKO - SPIŠ

Prví nemeckí osadníci sa začali hromadnejšie usídľovať na Spiši od vlády Gejzu II. (1141-1162). Centrami Spiša sa tak stali Levoča, Kežmarok a Poprad. Duchovným centrom Spiša dodnes zostala Spišská Kapitula.

Lőcse

Levoča začiatkom 20. storočia

Hlavný oltár v Chráme sv. Jakuba

Spomenieš si na meno známeho neskorogotického majstra rezbára a sochára z Levoče, zhotoviteľa svetoznámeho najvyššieho dreveného hlavného oltára?

Spišské Podhradie

Aký umelecký smer reprezentuje obsiahle dielo tohto majstra?

Poznáš názov najrozsiahlejšieho hradu v strednej Európe, ktorý je súčasťou Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO?

Kežmarok začiatkom 18. storočia

V oblasti dolného Spiša sa nachádza ďalšia banícka oblasť Slovenska. Zmienky o meste Gelnica, či o železnej hute v Smolníku pochádzajú ešte z roku 1225. Intenzívnejšie osídľovanie dolného Spiša začína po vpáde Mongolov v roku 1241. Osobitnú skupinu obcí dolného Spiša tvoria Štós, Nižný a Vyšný Medzev. Sú to obce ležiace v údolí Bodvy, povestne sa stali nožiarstvom a spracovaním železa v **hámroch**.

Hámor je technické zariadenie alebo dielňa určené na spracovanie ocele a železa. Je to technologická stavba pri vodných tokoch, kde využitím energie tečúcej vody boli poháňané kovácke buchary, dúchadlá alebo mechy na fúkanie vzduchu do pecí.

Nájdí v expozícii obraz pracujúcich hámorníkov a ich pracovné nástroje, pomenuj ich:

.....

Aké rôzne výrobky podľa teba vyrábali stredovekí kováči? Nájdí niektoré z nich v expozícii a zapíš si ich:

.....

Obyvatelia Medzeva si doteraz zachovali svoje nemecké nárečie – mantácky dialekt - mantáctinu. Možno si už niekedy počul slovo „manták“. Ako toto pomenovanie pre spišských Nemcov vzniklo? Jedna z legiend hovorí: “Starší hámorníci, ktorí pracovali celý život vo veľkom hluku na starobu už zle počuli. Na trhu sa preto kupujúcich často pýtali: Bós mónta? (Čo povedal?). A tak ich ľudia začali volať mantáci.”

Malá ukážka zo slovensko-mantáckeho slovníka

Pokús sa nájsť význam mantáckych slov:

slovensky

mantácky

pozri sa

luk

hovoríť

luzn

voda

basa

rožok

kipfl

prah

tuepl

komín

ká

Bätsch

bryndza

Tschakan

bača

Brinse

tvaroh

Twörich

čakan

Kulasche

pozri sa

Luk

guláš

